

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/1. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozemce 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 250 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Mi zidarji.

Bilo je 15. septembra 1898., ko smo mladi učiteljski vložili prve goldinarje v abiturientski sklad, ki nam je omogočil, da smo julija 1899. priredili v Kamniku koncert v prid Učiteljskemu konviktu.

Raztepli smo se nato po službah širom vse kranjske dežele, toda že prve počitnice smo se ponovno zbrali v Cerkljah k vrtni veselici, ki nam je donesla znaten preostanek v prid Učit. konviktu. Vsa nadaljina leta se je naše delovanje osredotočalo v konviktu, ki se mu je predvojni kapital polagoma dvigal, a je kljub neumorni požrtvovalnosti stradal učiteljski dosegel ca 100.000 K predvojnega stanja.

Nesrečna vojna doba je našemu podjetju zabranila potrebni napredek, a sreča naša je bila, da je bila imovina naložena v gospodarskih podjetjih, sicer bi se utegnili zgoditi, da bi nam vojni moloh vzel zadnji vinar, pristradanega kapitala.

Tovariši, ki jih je težila peza družine, so se polagoma razbremenjevali z izšolanimi otroci, nam drugim, ki smo jih spodraščali, se je pa začel množiti blagoslov božji, ki nas je ravno v najtežji dobi udarjal s šibo najhujših skrbi. Dočim so predvojni tovariši očetje učili otroke živeti ob pol praznih želodcih, je medvojni oče trpel še hujše udarce, in sicer one pomanjkanja stanovanj. Vsak najzanimnejši bajtar je več veljal, kakor učitelj s praznim naslovom brez realiteta premoženja.

Potrkali smo tedaj na našo 25 letno barko s prošnjo, da otvori svoje predale njim, ki so jim dolgih 20 let padale potne srage v sklad siromaštva. Zamajala so se jadra, zaškripalo je sidro, začela so se stroji, up in hrepenenje je navdalo siromake, ki jim je iz slehernega žepa kukal plod podedovanega greha. Toda okoli kapitana so se pojavile osi-

vele glave kralja Matjaža z zastarelini nazori, kapitan je omahnil, življenje v barki je zaspalo, v onih čakajočih je pokalo srce, toda herojska sila kmečkega učitelja je vzdržala tudi to slednje razočaranje.

Naši otroci prehajajo h kruhu preko 30 letnega konviktovega jubileja, toda za nami se množe vrste, dolge in nepregledne, bodoče žrtve organiziranih mestnih gospodinj. Tem slednim veljaj naš boj!

Brez kakršnekoli neodkritosrčnosti smo se zbrali novi zidarji 27. septembra k sestanku, da se pomenimo, če bi bil kos prenovljenemu načrtu.

Posamezna Učit. društva so stavila na razpolago najboljše sile, v ognju preizkušene narodne delavce. Niso to imena, ki bi jih prvič čuli, ne imena razdračev dosedanjega dela, pač pa mož, ki so se s srčno voljo oklenili starega sidra, da zaplovejo preko mostu zdihljev na širo ravan gospodarsko stanovske neodvisnosti.

Oživela je armada sobojevnikov, pripravljena so vesla in kopja, sidro je dvignjeno, tam v daljavi pa se leskeče svetla točka: otok odrešenja, naš dom, naša matica.

Vemo, da bo premostiti še marsikaj ovir, žrtvovati marsikako glavo, pretočiti še dokaj zaostalih solza, spiti še marsikako grenko kupo. Zavedamo se tega, ne plašimo se ničesar, zato pogumno za nami vi splavarji, ki vam je na resnem delu, ne proslavljanju imena.

Stalna članarina je naše bogastvo, naša morala podpora, naš bodoči gospodarski program je sila, ki dvigne našo moč, prosvetni program neizčrpljiv vir duševnih in gmotnih dohodkov, vsepobesna požrtvovalnost pa bo glavni steber bodoče zgradbe, tridesetletnega hrepenenja.

J. L.

Šolski zakon — ponavljalna šola in kmetijski stan.

»O, ta ponavljalna šola!« Tako je najbrže vzkliknil »tovariš z dežele«, ki piše o ponavljalni šoli v 39. šte. letošnjega Tovariša z ozirom na novi šolski zakon o o. n. šolah. Tak vzklik napravi večina tovarišev in tovarišic na deželi v dobi pred pričetkom te šole, ki je ravno zdaj in za dobe le-te.

Ponavljalna šola na deželi je bila od nekdaj, od kar obstoji, za učitelstvo nekako, lahko rečem, največje breme, povzročujoča učitelstvu največje križe in

težave, jezo in nevoljo, ne morda radi ur, katere je učitelj(ica) vezan na to šolo in radi morebitnega truda s pripravljanjem na ta pouk. Ne, to ni vzrok gnevu napram tej šoli, ampak glavni in največji vzrok te nejevolje od strani učitelstva je tičal in tiči še danes v neuspehu kljub vsemu trudu posameznikov, ki so poskušali uporabiti ravno v tej šoli vse svoje učiteljske zmožnosti.

In tako je bilo povsem, da je nazadnje vsak učitelj(ica) ko je spoznal brez-

uspešnost svojega truda, spolnil predpisane ure, ne da bi se še nadalje vnel zanj.

Nepoznavalec razmer na deželi, ker le tu obstoji ponavljalna šola, bo valil krivdo na učitelja, a to po vsej krivici. Postavodajalec svojodobno, ko je sklepal o tem zakonu ali odredbi o ponav. šoli, je imel brez dvoma dober namen, misleč, da mladina, prestopivša v ponav. šolo, si je pridobila vse potrebno znanje, ki ga nudi ljudska, sedaj osnovna šola otroku z dvanajstim letom starosti, dovršivši najvišji razred, najvišjo skupino in oddelek kategorije pohajajoče šole.

Ko bi bilo to v resnici, bi bila ponav. šola vse nekaj drugega, lahko se reče »ideal« in ne balast ali breme za učitelja(ico) in največ tudi za otroke. Dosihdob so povsem prihajali v ponav. šolo otroci, ki so dovršili dvanajsto leto starosti, ne oziraje se na njih znanje in sposobnost. Temu pa ni iskati krivde pri učitelstvu ampak v sistemu, posameznih šolskih oblasti žalostne pretekle dobe, od krajnega do najvišjega šolskega sveta.

Kraj. šol. svet, odnosno predsednik je rekel: otrok je star 12 let in ta je obveljala pri vseh nadrejenih šolskih oblastih kljub vsemu upravičenemu ugovarjanju od strani učitelja.

Dalje so v mnogih krajih, na večini šol, do najnovejše dobe silele k popustljivosti učitelja samega z ozirom na tesne šolske prostore, ko skoraj ni bilo možno spraviti novincev in drugih šolobveznih otrok pod streho. Da se napravi prostor drugim, se je tem spregledalo vse, samo da je bil dosti star, t. j. 12 let.

In navsezadnje učiteljev žalostni gmotni položaj, poln skrbi za obstanek in preskrbo družine, si naj pri tedanjih razmerah nakopava še sovraštvo ljudstva, ko ni imel niti tam zaslonbe, kjer bi moralo biti največ ležeče na dobrem in uspešnem napredku znanja in ljudskega občega napredka in obče prosvete.

Vsled vseh teh razmer je postala ponav. šola, ne šola za ponavljanje, utrjevanje in razširjanje potrebnega znanja, naravno, kar sem že prej omenil: breme za učitelja in deloma tudi za otroke, ker so prestopali doslej v to šolo otroci s tako različnim znanjem in neznanjem.

Boljši otroci so se dolgočasili, če se je gledalo na slabše in bolj slabe, ali take, ki prav nič ne znajo. In narobe, če se je vpoštevalo dobro, so zopet ti zdehali, ker niso mogli pouku slediti. In tako je nastala v tej šoli nepazljivost, iz te nazadnje nemir in navsezadnje omalovaževanje pri vseh, tudi pri onih, ki so bili v

vsakdanji šoli dobri, poslušni in vestni. In niso redke tožbe podeželskih učiteljev, ki se glase: V ponav. šoli se pokvari še to, kar je bilo v vsakdanji dobrega! In to je tudi res. Kdor je poskušal več let ponav. šolo, bo temu pritrnil.

Tedaj, da bo ponav. šola odgovarjala res dejanskemu stanju, da bo otroku res v korist in v doseg potrebnega cilja, je pred vsem potrebno, da sme v to šolo prestopiti le oni otrok, ki je res z dobrim uspehom dovršil najvišji razred ali oddelek kategorije pohajajoče šole. Ta šola pa naj ne bo le ponavljalna, ampak po vzeti snovi »Ponavljalno-nadaljevalna šola«.

Na deželi se je seveda, pred vsem z ozirom na kmetijske prilike in potrebe ozirati in gojiti le te, v kar naj pred vsem služi prirodoznanje, katerega je treba pred vsem vpoštevati.

Ne strinjam se s »Tovarišem z dežele«, da bodi ta pouk le dva zimska meseca. Dalje časa, ko ni otroka v šoli, tembolj postane neokreten, podivjan itd.; zato je prikladnejše, da se ga bolj ko možno priveže na šolo, kar se doseže ravno s tem, če večkrat pride, četudi poredkeje.

Za to šolo naj se čimprej izdajo tudi potrebne knjige z ne preobširno vsebino, ki pa bodi vendar nekaj težja in globlja od one v knjigah vsakdanje šole. Nikakor pa ni še na mestu, da se naj ta šola spremeni v nekako gospodarsko-gospodinjstvo šolo. V tej dobi starosti 12—14 let, kljub veliki duševni dovtornosti, otroci še niso zreli za take tečajne šole. Pač pa je potrebno, da se njih pridobljeno znanje utrdi in razširi v poznejše življenjske potrebe in morebitno napredovanje učenja.

Nisem pa mnenja, tudi odločno ne trdim, da bi se ta doba sedanje ponav. šole morda jeseni ali koncem pomladi ne skrčila z ozirom na poljedelska opravila, in zimsko dobo razširila za nekaj ur v tednu. Tudi novi šolski načrt predvideva olajšave zadnja šolska leta z ozirom na potrebo pri pomaganju poljskega dela, zato naj skrbi naše Udruženje UJU, da bodi ta olajšava primerna, ne v škodo potrebnega poznejšega otroškega znanja ali morda celo v nekaj nedostatek obče prosvete.

Končno še nekaj. Ta šola obstoja doslej le na deželi in ne tudi v mestih in trgih. Učitelj(ica) na deželi je in bo vsled te šole za toliko ur in toliko dela in truda v dobi te šole tudi toliko bolj obremenjen od tovariša v mestu. Zato bi pa bilo le pravično, da se ga za ta povečani posel tudi primerno odškodni, ker s tem se mu bo dalo vzpodbudo, da se bo še s tem večjo vnuemo oprjel pouka v tej šoli, ki mu bo poslej veselje in zadoščenje in ne več mučilnica, kot povsem do zdaj.

PODPIRAJTE PROSVETNI SKLAD!

LISTEK.

Viktor Pirnat:

10. oktober.

(Misli Korošca ob petletnici plebiscita.)
Dan prokletstva — dan nesreče!
Vsaka misel zatrepeče
ob spominu na ta dan!
Bo li kmalu maščevan?!

Rodna zemlja nam je tuja,
tujec naš je gospodar,
ki mu drugega ni mar.
kot da se beseda tuja
vcepja v srca naših malih,
krepkih dečkov, deklic zalih,
da pozabijo svoj rod
v šoli in doma — povsod.
Sladki jezik tužne majke
tuja bo jim govorica —
če jo treba bo rabiti —
pordeče sramu se lica...
Zdaj ponižan, zaničevan
rod naš strti bo, v prah steptan,
če tam onstran Karavank,
te nasilne naše meje.

drugi veter ne zaveje
ter potrga sužnih zanj.

Toda — kaj je ptiču v gozdu
do tovariša jetnika! —
Da le njemu solnce sije,
blizu k etke ga ne mika.
V kletki ptiček toži, tarna,
ptič svobode beseduje...
Da bi mislil vsaj iskreno! —
V kletki ne bilo bi huje!

Svoboda — beseda sladka,
kar nam bila si prekratka,
to si drugim vse preveč:
paz o motičnodrveč!

Je pozabljen Korotan,
zibelka slovenske slave —
kdo še misli na dobrane,
kjer Slovenec je teptan!?

Krka, Drava, Bela, Zila,
boš še dolgo se solzila?

Gospodstvo naše polje,
kdaj bo tudi tebi bolje?!

Mar nas čaka res le smrt —
in naš rod naj bo zatrt?!

Nočemo umreti,
hočemo živeti,
saj je sila v nas dovolj!
Vi pa nas podprite
s srcem nas bodrite.
da nekoč nas bo dovolj,
ko pozove na pokoli
tromba kralja Aleksandra
tužno rajo onkraj Soče,
tužne brate Korotance!

Šine blisk čez naše klanec,
smrtni boben zaropče —
vsi pod vodstvom Aleksandra
na pokoli, na divje klanje!
To bo sveto naše zvanje:
»Za svobodo v boj mi vsi!
Kdor je z nami, naj živi,
smrt sovragu prinesimo,
saj dovolj pod njim trpimo!«

Bratje iz svobodne zemlje!
Naj ljubezni bratske žar
tudi nas tam »preko« objemije!
Dajte nam ta mali dar!

Lažje nam bo pretrpeti,
nam, ki nočemo umreti,
nam, ki hočemo živeti
in ki hočemo imeti
Peterčka na knežjem stolu,
na slovenskem tam prestolu,
na Kosovem našem slavnem,
tam pri naši Gospe Sveti!

Od Celovca do Soluna
zlim sosedom bo gorje:
naše bo tedaj morje
tam od Soče pa do Drača
in pod eno bode streho
vsa jugoslovenska braća!

Dvakrat da, kdor hitro da,
nujna le pomoč izda.

Ne oklevaj, ne odlašaj,
vragu le ne prizanašaj —
beli orel, razpni krila,
krila svetla, ponosita,
dvigni se prek skalnih sten!
Naj polet bo trd, jeklen,
maščevalen — blagodat —
vsaj se snide z bratom brat!

Javite še naročnike za Zvonček. Čakali bomo s stavkom do 15. t. m.